

Nr 176.

Av herr **Johanson** i Gäre, om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående inskränkning i stämningmans behörighet m. m.

Ett missförhållande, som upprepade gånger blivit i andra kammaren påpekat, är det att reseersättningen till stämningmän och vittnen vid utmätningar genom anlitage av avlägset boende personer mycket ofta uppgår till oskäligt höga belopp, vilka alltför tungt belasta den fattige gäldenären.

Till avhjälpan av samma missförhållande har i andra kammaren väckts motioner vid 1890 års riksdag av Hans Andersson i Bringåsen, vid riksdagarna 1892—1894 av Carl Persson i Stallerhult samt vid 1913 och 1916 års riksdag av undertecknad. Samtliga dessa motioner, vilka icke föranledde någon riksdagens åtgärd, sökte lösa frågan genom vidtagande av ändringar i kungl. förordningen rörande ersättning till stämningmän och vittnen i utsökningsmål den 12 juli 1878. 1916 års motion gick ut på att i samma kungl. förordning borde stadgas skyldighet för vederbörande käre eller sökande att anlita de förrättningsstället närmast boende ojävige stämningmän och för vederbörande utmätningsman att anlita närmast boende fjärdingsman; vederbörande dock obetaget att anlita längre bort boende, dock att de förhöjda kostnader, som därav förorsakades, ej finge belasta den delgivne eller sökte.

Skälet till att denna motion icke vann kammarens bifall, angavs i utskottsutlåtandet vara, att motionens syfte icke kunde vinnas genom ändringar i återopade kungl. förordning, som vore tillkommen på administrativ väg, utan förutsatte ändringar i gällande rättegångsbalk och utsökningslag.

Ifrågavarande spörsmål synes mig emellertid vara av en sådan vikt, att det kräver en snar lösning, och jag tvekar därför icke att nu draga frågan å nyo under riksdagens prövning, och detta så mycket mindre som såväl i berörda utskottsutlåtande som i debatten vid ärendets behandling i

kammaren lämnats tydliga anvisningar om den väg, jag borde gå för fullföljande av mitt syfte, så långt detta står att uppnå.

Och då jag sålunda ånyo framlägger saken för kammaren, vill jag erinra om, vad under dess föregående behandling från skilda håll med skärpa framhållits, nämligen att sökande och kärende parter eller huvudsakligast deras advokater mycket ofta anlita avlägset boende stämningsmän, vilka de vilja gynna eller vilkas användande är för dem bekvämast, samt att utmätningsförrättare ofta taga sina skrivbiträden eller skjutskarlar till vittnen och beräkna för dem reseersättning, som betydligt överstiger den reseersättning, som skulle tillkommit närmast boende fjärdingsman, om denne anlitas som vittne. I bägge fallen uppkomma onödigt höga resekostnader, vilka gäldenären i de allra flesta fall icke torde kunna undandraga sig att betala.

Vid bedömande av frågan vad som lämpligast bör göras för avhjälpande av detta missförhållande, vad beträffar stämningsmännens resekostnader, inser jag nu att vederbörande ej lämpligen kan förpliktas att begagna sig av närmast boende stämningsmän. Däremot torde något hinder icke förefinnas mot att föreskriva den rättsökande att använda sig av någon eller några av de stämningsmän, som förordnats av rätten i den ort, där den bor, mot vilken den rättsliga åtgärden riktas. Med andra ord: i 11 kap. rättegångsbalken bör vidtagas den ändringen i fråga om stämningsmans rättigheter och skyldigheter att stämningsman icke skall vara behörig att åtaga sig delgivning utanför området för den rätt, som förordnat honom. Jag är övertygad om, att resekostnaderna för stämningsmännen härigenom skulle kunna nöjaktigt begränsas på samma gång som de rättsökandes bekvämlighet icke skulle alltför mycket trädas för nära. I och med införande av en dylik bestämmelse förutsättes att vederbörande domstolar låta sig angeläget vara att utse stämningsmän i sådan mängd och så boende, att största möjliga lättnad uppkommer för alla parter.

För en inskränkning av stämningsmans behörighet på sätt nu antytts talar även ett annat skäl, som jag anhåller att här få framlägga.

Den beviskraft, som lagen tillerkänner stämningsmans skriftliga intyg, vilar på förutsättningen att stämningsman enligt sin ed »redligen och utan försumlighet» fullgör sitt uppdrag. En garanti härför är avsedd att ligga däri, att stämningsman förordnas av underrätt. Och det har givetvis antagits, att rätten skulle vara i tillfälle vaka över den förordnades sätt att fullgöra uppdraget och, där anledning därtill gaves, återkalla förordnandet.

Nu gjordes emellertid i 11 kap. rättegångsbalken icke någon begränsning av stämningsmans arbetsområde till område för den rätt, som

förordnat honom, utan är stämningsman *behörig* att verkställa delgivningar var som helst inom riket, ehuru han anses vara *skyldig* därtill endast inom området för den rätt, som tillsatt honom. Anledningen till, att icke en snävare gräns drogs, torde ha varit en önskan att bereda rättssökande frihet att anlita den stämningsman, som sökanden av bekvämlighetshänsyn eller andra skäl helst ville anlita.

Denna ganska oväsentliga förmån har emellertid medfört olägenheter av allvarlig art. Den har i viss mån löst sambandet mellan den förordnande underrätten och den förordnade; den har därmed väsentligen minskat möjligheterna för ett oavbrutet övervakande och lämnat tillfälle till missbruk.

Då till en underrätt ingives stämning, delgiven av stämningsmän, som förordnats av annan rätt, läser domstolen, om stämningsmannen är för rätten okänd, kräva uppvisande av förordnande. Men längre i kontroll torde man i regel ej gå och ej heller kunna gå. Att fordra hans personliga inställelse och hörande skulle beröva uppdragsgivaren hela den fördel, man velat bereda genom stämningmannainstitutionen. Sedan förordnandet en gång uppvisats, torde dess företeende ej krävas vid följande delgivningar, utan mannens behörighet tages för god, ehuru hans person är för rätten okänd. Rätten läser i regel ej ens ingå i undersökning, om förordnandet fortfarande gäller. Uppllysning härom kan nämligen vinnas endast genom direkt förfrågan hos den rätt, som utfärdat förordnandet, och en dylik förfrågan medhinnes i regel icke. Visserligen är stadgat, att på varje underrätts dörr och hos häradshövding skall finnas förteckning över de av rätten förordnade stämningsmän. Men denna förteckning blir ej, såsom årligen borde ske, kungjord i de allmänna tidningarna, och är således icke tillgänglig för vederbörande på andra orter. Och det finnes ej heller föreskrift om dylik kungörelse vid förordnandes återkallande.

Ännu betänkligare blir läget, om, såsom ofta torde ske, det tills vidare meddelade förordnandet får fortfara att gälla även sedan den förordnande rätten genom den förordnades flyttning till annan ort eller andra omständigheter förlorat möjligheten att kontrollera hans verksamhet. Och i vissa fall torde så ske, även fastän flyttningen föregåtts av tilldragelser, som bort väsentligt minska förtroendet för den förordnade.

En av förutsättningarna för förtroendeuppdraget som stämningsman bör vara, att denne intager en i viss mån självständig ställning mot uppdragsgivarne och en opartisk ställning till den sak, uppdraget gäller. Beträffande en till annan ort flyttad stämningsman finnes ingen tillsyn över, huruvida hans ställning fortfarande är sådan eller blivit en annan. Och det syndas i vissa fall mot denna fordran redan vid förordnandets utfärdande.

För att visa, huru ogynnsamt förhållandena kunna te sig, särskilt å en större ort, må här meddelas några upplysningar, lämnade från Stockholms rådhusrätt. Utom de av denna rätt förordnade stämmingsmännen — rättens stadstjänare — finnes i Stockholm en mängd stämmingsmän, förordnade av andra domstolar, som tillhandagår allmänheten med delgivningar. Bland dessa äro fyra f. d. polismän från andra orter och en f. d. utmättningsman, vilken nu innehar »juridisk affärsbyrå», tre andra oexaminerade sakkörare med egen »inkassobyrå» eller »juridisk byrå» samt tre biträden å olika advokatkontor och ett avskedat dylikt biträde. Och de domstolar, som på sin tid förordnat dessa personer till stämmingsmän, torde i regel icke ha något som helst tillfälle att följa deras verksamhet.

De olägenheter, som ett sådant tillstånd kan medföra, böra väga vida tyngre än de skäl, som föranlett medgivandet att låta stämmingsmans funktion sträcka sig utöver den förordnande domstolens jurisdiktion. Endast genom att inskränka stämmingsmannens befogenhet inom detta område är det möjligt att vinna säkerhet för, att detta uppdrag utövas endast av lämpliga personer och på lämpligt sätt.

Vad slutligen angår frågan om utmättningsmans rätt att utse vittne vid utmättningsförrättning, måste jag vidhålla min förra ståndpunkt, att utmättningsmannen bör tillförbindas att som vittne använda sig av närmast förrättningsstället boende ojäviga fjärdingsman. Med den modifikation dock att han må anlita även en annan ojävig person, vars resekostnader icke överstiga vad som skolat tillkomma den förstnämnde, därest han anlitats.

Med anledning av vad sålunda anförts, får jag härmed hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes överväga, huruvida icke ändringar borde vidtagas

dels i 11 kap. rättegångsbalken i syfte att stämmingsmans behörighet må inskränkas att gälla allenast området för den rätt, varav han blivit förordnad;

dels ock i 1 kap. 7 § utsökningslagen sålunda, att utmättningsman skall vara skyldig att vid utmättningsförrättningar använda sig av närmast förrättningsstället boende ojäviga fjärdingsman såsom vittne eller annan ojävig person, vars resekostnader icke överstiga vad som skolat tillkomma den förstnämnde, därest han anlitats.

Stockholm den 25 januari 1917.

C. Johanson
i Gäre.